

In **10 stappen** naar een
Grensoverschrijdend Verdrag dat
werkt voor **vrouwen**.

- **Stap 1:** Alle overheden **ondersteunen het VN Mensenrechten verdrag voor bedrijven** en doen **constructief** mee aan de onderhandelingen die nu spelen.
- **Stap 2:** Het **kerndoel** van het verdrag is het **beschermen van mensenrechten**, met name voor gemarginaliseerde groepen zoals vrouwen.
- **Stap 3:** Het **maatschappelijk middenveld**, en dan met name grassroots vrouwenrechtenorganisaties, feministische bewegingen, vakbonden, vrouwelijke mensenrechtenverdedigers en gender experts uit het Globale Zuiden, worden volledig **betrokken bij het onderhandelingsproces voor het verdrag**.
- **Stap 4:** Overheden verplichten bedrijven om **mogelijke nadelige gevolgen voor vrouwen van hun activiteiten** te voorkomen en tegen te gaan.
- **Stap 5:** Overheden verplichten bedrijven om **vrouwen te raadplegen** over bestaande en voorgenomen bedrijfsactiviteiten en investeringen die hen mogelijk raken.

- **Stap 6:** Overheden zorgen dat bedrijven **verantwoordelijk gehouden** kunnen worden voor **vrouwenrechtenschendingen** die te maken hebben met hun activiteiten **buiten de eigen grenzen**.
- **Stap 7:** Overheden zorgen ervoor dat vrouwen **geen hindernissen** ondervinden bij het **aanspannen en winnen van rechtszaken** tegen bedrijven.
- **Stap 8:** Overheden zorgen dat **klachtenmechanismes** van bedrijven, financiers en (internationale) instellingen **toegankelijk** zijn voor vrouwen
- **Stap 9:** Overheden zorgen dat vrouwen **eerlijke compensatie** kunnen krijgen voor schendingen
- **Stap 10:** Overheden zorgen voor **bescherming** van vrouwelijke **mensenrechtenverdedigers en - klokkenluiders**.

■ Om te zorgen dat alle afspraken in het verdrag ook daadwerkelijk worden uitgevoerd door overheden en bedrijven komt er op VN-niveau een **toezichthouder**. Slachtoffers van schendingen door bedrijven kunnen hier terecht voor hoger beroep.

■ Overheden betrekken diverse vrouwen bij alle **herzieningen** die voortkomen uit

Bijlage: Toelichting

Stap 1: Alle overheden ondersteunen het VN Mensenrechten verdrag voor bedrijven en doen constructief mee aan de onderhandelingen die nu spelen.

- **Waarom is dit belangrijk?** De onderhandelingen voor het verdrag vinden nú plaats maar overheden uit rijke landen sribbelen tegen. Dit terwijl deze landen juist aangeven dat ze voorvechters zijn van mensenrechten. En juist deze landen veel produceren en consumeren, hun bedrijven zijn over de hele wereld actief én schenden mensenrechten.
- **Wat moeten overheden doen?** Overheden moeten zorgen dat zij bij de jaarlijkse onderhandelingen aanwezig zijn, dat zij hun mening geven over de verschillende 'kladversies' van het verdrag én diplomatieke druk uitoefenen om te zorgen dat het verdrag werkelijkheid wordt.

Stap 2: Het kerndoel van het verdrag is het beschermen van mensenrechten, met name voor gemarginaliseerde groepen zoals vrouwen.

- **Waarom is dit belangrijk?** Wanneer internationale standaarden over 'risico's' spreken, denken bedrijven vaak dat ze risico's voor de bedrijfsvoering bedoelen. Dus risico's waardoor ze minder geld zouden kunnen verdienen. Het kerndoel van het verdrag is het beschermen van de rechten van mensen, niet de reputatie of winst van bedrijven.
- **Wat moeten overheden doen?** Overheden moeten zorgen dat er in het verdrag verwezen wordt naar de belangrijkste mensenrechten- en gendergelijkheidsverdragen. Daarbij moet duidelijk gemaakt worden dat mensenrechten en gendergelijkheid boven commerciële en handelsbelangen staan.

Stap 3: Het maatschappelijk middenveld, en dan met name grassroots vrouwenrechtenorganisaties, feministische bewegingen, vakbonden, vrouwelijke mensenrechtenverdedigers en gender experts uit het Globale Zuiden, worden volledig betrokken bij het onderhandelingsproces voor het verdrag.

- **Waarom is dit belangrijk?** Het verdrag kan alleen het verschil maken in vrouwenlevens wanneer er rekening wordt gehouden met hun diverse behoeften en wensen. En wie kan daar beter over meebeslissen dan de vrouwen zélf?

- **Wat moeten overheden doen?** Zorgen dat het maatschappelijke middenveld aanwezig is én invloed mag uitoefenen over de onderhandelingen, er bij andere lidstaten en de VN op aandringen dat zij dit ook doen én transparant zijn over hun eigen inbreng en standpunten.

Stap 4: Overheden verplichten bedrijven om mogelijke nadelige gevolgen voor vrouwen van hun activiteiten te voorkomen en tegen te gaan.

- **Waarom is dit belangrijk?** Mensenrechtenschendingen door bedrijfsactiviteiten kunnen anders uitpakken voor vrouwen dan voor mannen. Bijvoorbeeld wanneer zij minder betaald worden dan mannen, te maken krijgen met seksueel geweld of vanwege hun onevenredige verantwoordelijkheid voor zorgtaken die toenemen door vervuiling door een bedrijf. Wanneer door vervuiling het water ondrinkbaar raakt of kinderen ziek, draaien de vrouwen op voor het halen van schoon water verder van huis of nemen zij de extra zorg voor de zieke kinderen op zich. Dit onrecht versterkt bestaande genderongelijkheid. Binnen de maatregelen die we op dit moment hebben om mensenrechtenschendingen te onderzoeken komen de specifieke gevolgen voor vrouwen vaak niet naar boven. Soms simpelweg omdat alle onderzoekers mannen zijn, of omdat alle data op één hoop wordt gegooid en niet uitgesplitst wordt in sekse.
- **Wat moeten overheden doen?** Het is daarom belangrijk dat bedrijven onderzoek doen naar mogelijke en bestaande gevolgen van hun activiteiten voor vrouwen. Dat er een plan wordt gemaakt om deze bestaande en mogelijke gevolgen te voorkomen, tegen te gaan en dit plan daadwerkelijk uitvoeren. Daarbij is het belangrijk dat ze transparant zijn over de gevolgen, het plan en de uitvoering daarvan en dat deze documenten toegankelijk zijn voor iedereen. Tot slot moeten slachtoffers van activiteiten, wanneer die er zijn, compensatie krijgen. Overheden die het verdragen ondertekenen verplichten bedrijven om dit te doen maar zorgen ook dat er data beschikbaar is waar verschillende gevolgen voor mannen en vrouwen gemeten worden.

Stap 5: Overheden verplichten bedrijven om vrouwen te raadplegen over bestaande en voorgenomen bedrijfsactiviteiten en investeringen die hen mogelijk raken.

- **Waarom is dit belangrijk?** Om bovenstaande negatieve gevolgen van bedrijfsactiviteiten voor vrouwen te voorkomen is het belangrijk om vrouwen te raadplegen over de (voorgenomen) activiteiten en investeringen van bedrijven.
- **Wat moeten overheden doen?** Het is belangrijk dat alle vrouwen die mogelijk geraakt worden door een project of investeringen worden betrokken, zodat aan tafel zitten om mee te praten. Bedrijven moeten hierbij rekening houden met bestaande genderongelijkheid in een land en moeten extra stappen ondernemen om te zorgen dat vrouwen ook écht gehoord kunnen worden. Bijvoorbeeld door de bijeenkomst in

te plannen op een tijd dat kinderen al op bed liggen, of door te zorgen voor vrouwelijke interviewsters. Om dit op een eerlijke manier te doen moet er gezorgd worden dat vrouwen die mogelijk geraakt worden op tijd de informatie krijgen over het project of investering, óók over de mogelijke risico's. Vrouwen zijn in staat om zonder druk te beslissen en mogen nee zeggen tegen het project. Overheden die het verdrag ondertekenen verplichten bedrijven om dit te doen.

Stap 6: Overheden zorgen dat bedrijven verantwoordelijk gehouden kunnen worden voor vrouwenrechtenschendingen die te maken hebben met hun activiteiten buiten de eigen grenzen

- **Waarom is dit belangrijk?** Het is op dit moment nog erg lastig om een multinational met hoofdkantoor in een ander land verantwoordelijk te houden voor de vrouwenrechtenschendingen die te maken hebben met hun activiteiten in ketens wereldwijd. Bedrijven zijn zo invloedrijk, hebben zulke ingewikkelde bedrijfsstructuren en zijn actief in zoveel landen, dat het voor slachtoffers veel tijd en moeite kost om uit te vogelen en wie precies verantwoordelijk is voor de schendingen en wie daar/hoe op aan te spreken. Bedrijven maken hier handig gebruik van. Slachtoffers van schendingen worden veelal van het ene land naar het andere land doorverwezen. **Wat moeten overheden doen?** Overheden moeten daarom duidelijk binnen dit verdrag afspreken dat zij verantwoordelijk zijn voor schendingen gelinkt aan hun bedrijven in het buitenland. Om dit in de praktijk te brengen zorgen zij dat hun rechtssystemen zo zijn ingericht dat (moeder)bedrijven aansprakelijk gehouden kunnen worden voor schendingen die te maken hebben met hun activiteiten in het buitenland en maken hier internationaal afspraken over.

Stap 7: Overheden zorgen ervoor dat vrouwen geen hindernissen ondervinden bij het aanspannen en winnen van rechtszaken tegen bedrijven.

- **Waarom is dit belangrijk?** Op dit moment is het nog erg lastig voor slachtoffers van schendingen gelinkt aan bedrijfsactiviteiten om hun gelijk te krijgen in een rechtbank. Of zelfs om een rechtszaak aan te spannen. Dit heeft te maken met de hoge kosten die gepaard gaan met de langdurigheid van rechtszaken en de zware last van het bewijs verzamelen. Soms zijn het praktischere zaken bijvoorbeeld dat de rechtbank niet toegankelijk is, te ver weg voor slachtoffers uit afgelegen gebieden, dat slachtoffers niet kunnen lezen of schrijven of slechts een lokale taal spreken– of zo druk zijn met overleven dat ze geen tijd hebben voor langdurige processen.
- **Wat moeten overheden doen?** Overheden die het verdrag ondertekenen zorgen dat hun rechtssystemen toegankelijk, efficiënt, veilig en eerlijk zijn voor vrouwen. Bijvoorbeeld door de hoge kosten te herzien, of door te zorgen dat de bewijslast niet gedragen wordt

doorslachtoffers. Ze houden hierbij rekening met genderongelijkheid, bijvoorbeeld door te zorgen dat er rechtsbijstand beschikbaar is voor vrouwen omdat zij vaker financieel afhankelijk zijn. Ook spreken zij duidelijk af dat de overheid verantwoordelijk is voor toegang tot recht(banken) voor slachtoffers van bedrijfsactiviteiten buiten hun grenzen en maken internationaal afspraken over het tegengaan van procedurele hindernissen.

Stap 8: Overheden zorgen dat klachtenmechanismes van bedrijven, financiers en (internationale) instellingen toegankelijk zijn voor vrouwen

- **Waarom is dit belangrijk?** Soms hebben bedrijven, banken of internationale instellingen een klachtenmechanisme waar slachtoffers van schendingen terecht kunnen. Helaas zijn deze mechanismes vaak ingesteld om bedrijven te beschermen en niet om de slachtoffers te helpen. Zo worden klachten niet serieus genomen, of worden slachtoffers met halfbakken oplossingen opgescheept. Ook houden deze mechanismes vaak geen rekening met de verschillende behoeftes van vrouwen, of zijn ze niet toegankelijk.
- **Wat moeten overheden doen?** Overheden die het verdrag ondertekenen zorgen dat publieke, private en internationale klachtenmechanismes toegankelijk, efficiënt en eerlijk zijn voor vrouwen. Ze houden hierbij rekening met genderongelijkheid, bijvoorbeeld door te zorgen dat er vrouwelijke interviewsters zijn die bekend zijn met de lokale culturele dynamiek en de lokale taal spreken.

Stap 9: Overheden zorgen dat vrouwen eerlijke compensatie kunnen krijgen voor schendingen

- **Waarom is dit belangrijk?** Het komt soms voor dat wanneer een bedrijf rechten schendt, bijvoorbeeld wanneer zij land inpikken dat al werd gebruikt door de lokale bevolking, dat de slachtoffers compensatie krijgen. Ze krijgen een ander stuk land aangeboden, een baan in de mijn die hen van levensonderhoud heeft beroofd of een financiële vergoeding. Maar wanneer vrouwen officieel geen land mogen bezitten, niet mogen werken in de mijn of de financiële vergoeding alleen naar mannen wordt overgemaakt, worden vrouwen dubbel zo hard getroffen.
- **Wat moeten overheden doen?** Overheden die het verdrag ondertekenen zeggen toe dat zij positieve stappen nemen om effectieve genoegdoening, zonder discriminatie, voor vrouwen te garanderen. Hierbij wordt rekening gehouden met de juridisch en sociale uitsluiting van vrouwen en vrouwen hun toegang tot economische middelen, zoals land. Overheden spreken duidelijk af dat zij verantwoordelijk zijn voor eerlijke genoegdoening ook voor bedrijfsactiviteiten buiten hun grenzen.

Stap 10: Overheden zorgen voor bescherming van vrouwelijke mensenrechtenverdedigers en -klokkenluiders.

- **Waarom is dit belangrijk?** Zowel vrouwen als mannen staan wereldwijd op de barricades om hun rechten te verdedigen tegenover machtige bedrijven, of trekken aan de bel wanneer het bedrijf waar zij werken de mist in gaat. Zowel vrouwen als mannen lopen hierbij gevaar, op ontslag, laster, intimidatie en geweld. Toch worden vrouwen vaak op ernstigere of specifieke wijze getroffen: bijv. door (dreiging met) seksueel geweld, omdat zij voor hun rechten opkomen in een land waar het überhaupt niet acceptabel is dat vrouwen in publieke ruimtes spreken of omdat zij te maken krijgen met kleinerende stereotypingen vanwege hun gender. Deze schendingen worden gebruikt om de verdedigers en anderen bang te maken zodat ze niet meer voor hun rechten op komen. Op deze manier komt zelfs de rechtstaat in gevaar.
- **Wat moeten overheden doen?** Overheden dit het verdrag ondertekenen zorgen dat zij mensenrechtenverdedigers en klokkenluiders beschermen en specifiek aandacht besteden aan vrouwelijke. Bijvoorbeeld door het oprichten van beschermingsmechanismes waarmee de verdedigers snel naar een veilige omgeving kunnen worden gebracht, door het tegengaan van laster campagnes door deze publiekelijk te veroordelen, door te stoppen met het strafrechtelijk vervolgen van de verdedigsters.